

Lausunto
6.9.2023
VN/23585/2023-LVM-6

Oikeusministeriön lausuntopyyntö VN/23585/2023

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto yleisen tietosuoja-asetuksen toimivuudesta ja sen soveltamiseen liittyvistä kokemuksista

Oikeusministeriö pyytää liikenne- ja viestintäministeriöltä lausuntoa yleisen tietosuoja-asetuksen toimivuudesta ja asetuksen soveltamiseen liittyvistä kokemuksista. Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää huomiota siihen, että asialla on yhteys EU:ssa käsiteltävänä olevaan ehdotukseen sähköisen viestinnän tietosuoja-asetukseksi (komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yksityiselämän kunnioittamisesta ja henkilötietojen suojasta sähköisessä viestinnässä ja direktiivin 2002/58/EY kumoamisesta). Asetusehdotuksen neuvottelut ovat edenneet hitaasti, mutta toteutuessaan asetusehdotus olisi erityissääntelyä suhteessa yleiseen tietosuoja-asetukseen ja siinä säädettäisiin sähköisen viestinnän tietojen käsittelystä.

Muilta osin liikenne- ja viestintäministeriö toteaa seuraavaa:

Ovatko Euroopan tietosuojaneuvoston antamat ohjeet auttaneet käytännön soveltamistilanteisiin liittyvien ratkaisujen tekemisessä? Mitä yleisen tietosuoja-asetuksen tulkintaa koskevia ohjeita vielä tarvittaisiin?

Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että viranomaisten välisen yhteisen ja yhdenmukaisen tulkintakäytännön kehittäminen on keskeistä.

Mitkä ovat olleet yleisen tietosuoja-asetuksen merkittävimpiä hyötyjä?

Liikenne- ja viestintäministeriön yhtenä tehtävänä on edistää digitaalista liiketoimintaa. Yleisestä tietosuoja-asetuksesta käyty keskustelu on jonkin verran lisännyt sitä, että korkea tietosuojan taso nähdään yrityksissä myönteisenä kilpailutekijänä. Laajemmassa kontekstissa yleinen tietosuoja-asetus on vaikuttanut siihen, että korkea tietosuojan taso nähdään EU:n datatalouden vahvuutena kansainvälisessä kilpailussa.

Myös yleisellä tasolla tietoisuus henkilötietojen suojasta on lisääntynyt tietosuoja-asetuksen myötä.

Mitkä ovat olleet yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisessa ja toimivuudessa suurimpia haasteita?

Tietoaineistot sisältävät usein sekä henkilötietoa että muuta henkilötietoa. Tällaista aineistoa on tärkeä pystyä hyödyntämään esimerkiksi tekoälyn kaltaisissa uusissa teknologioissa, jotka perustuvat datan hyödyntämiseen.

Tällä hetkellä tietoaineiston hyödyntämistä haittaa toimivien tiedonhallintamallien puute – edelleen tietoa ei joko tietosuojahuolien takia hyödynnetä ollenkaan tai sitten rekisteröidyn hyväksyttäväksi tarjotaan kaikenkattavia käyttöehtoja. Keskeistä olisi kehittää ja ottaa käyttöön sellaisia datan hallinnan malleja, joissa rekisteröidyn oikeudet pystytään toteuttamaan läpinäkyvästi ja niin, että samalla tietoa pystytään hyödyntämään. Yksi vaihtoehto olisi lisätä ihmiskeskeistä datan hallintaa (omadata, MyData, ks. tästä lisää alla).

Asetuksen soveltamisessa epäselvyyttä aiheuttaa lisäksi kysymys siitä, ovatko kaikki henkilötiedot yhtä suojattua. Käytännön soveltamisessa asetuksen riskiperusteinen lähestymistapa on usein unohdettu, mikä on johtanut välillä ylilyönteihin henkilötietojen suojassa. Toisaalta, kun uudet teknologiat kehittyvät, eri tiedoista saattaa tulla arkaluonteista. Asiaa tulee seurata ja tarkastella uusimman tiedon valossa.

Ovatko yleisen tietosuoja-asetuksen kansainväliset tiedonsiirtomekanismit toimivia vai tulisiko niitä kehittää edelleen ja miten niitä tulisi kehittää edelleen? Mitkä ovat olleet kansainvälisiin tiedonsiirtoihin liittyvät merkittävimmät hyödyt ja haasteet?

Ks. Vastaus alla V luvun yhteydessä.

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen mahdollistamaa sääntelyliikkumavaraa käytetty Suomessa tarkoituksenmukaisella tavalla?

Tietosuoja-asetuksen kansallinen liikkumavara on pääsääntöisesti ollut riittävä kansallisiin erityistarpeisiin. Liikkumavara on tullut vastaan lähinnä tilanteissa, jossa rekisteröidyn oikeuksia olisi haluttu vahvistaa esimerkiksi laajentamalla yleisen tietosuoja-asetuksen 20 artiklan oikeutta tiedon siirtämiseen.

Lisäksi julkisuuslain ja tietosuoja-asetuksen välistä suhdetta tulisi selkeyttää. On esimerkiksi epäselvää, tarkoittavatko julkisuuslain henkilörekisteri ja tietosuoja-asetuksen henkilörekisteri nyt samaa asiaa.

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen II lukuun – Periaatteet

Liikenne- ja viestintäministeriö nostaa esiin tietosuoja-asetuksen artiklan 10 osalta suomenkielisessä säädöstekstissä olevan ilmaisun Rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittely – On sinänsä mielenkiintoista, että suomeksi ko. artiklassa lukee turvaamistoimi vs. engl. “related security measures”.

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen III lukuun – Rekisteröidyn oikeudet

Liikenne- ja viestintäministeriö nostaa esiin myös tietosuoja-asetuksen artiklan 20 ja oikeuden saada data siirrettyä järjestelmästä toiseen. Tämän suhdetta datasääntelyyn voidaan pitää tärkeänä kysymyksenä

datasääntelyn kannalta. Tässä voisi myös kysyä, miten ilmaisua 'jos se on teknisesti mahdollista' on tulkittava.

Asian suhteen mallia voisi hakea datasääntelystä, eli silloin kun verkkoyhteys/datan kerääminen asiakkaalta/henkilöltä on olemassa, ei pitäisi voida vedota siihen, ettei ole teknisesti mahdollista saada dataa siirrettyä. Datan siirto tulisi turvata, varmistaa ja rakentaa käyttöliittymä ja vastaavin parametrein kuin EU:n tulevassa datasäädöksessä, missä ao. velvoite on luotu ei-henkilödatalle.

Liikenne- ja viestintäministeriö on jo vuosia tukenut ihmiskeskeistä tiedonhallinnan mallia (omadata, MyData). Yksi merkittävä tekijä ihmiskeskeisessä mallissa on henkilön oikeus hallita ja siirtää tietojaan rekisterinpitäjältä toiselle (yleisen tietosuoja-asetuksen 20 artikla). Ministeriön näkemyksen mukaan tämän oikeuden täytäntöönpanoon tulisi kiinnittää enemmän huomiota, jotta ihmiskeskeinen tiedonhallinta toteutuisi. Tiedon siirtäminen on myös yksi keino puuttua datan keskittymisestä aiheutuviin ongelmiin.

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen V lukuun – Henkilötietojen siirrot kolmansiin maihin tai kansainvälisille järjestöille

Luvun V osalta liikenne- ja viestintäministeriö nostaa esiin kansainväliset tiedonsiirrot, joista on tullut oikeuskäytäntöä ja joka on aiheena herättänyt paljon kansainvälistä kiinnostusta. Tältä osin tietojensiirtojen jatkuvuus ja oikeusvarmuus ovat keskeisiä kysymyksiä myös silloin, kun rakennetaan luottamusta datatalouteen.

Esiin voisi jatkossa nostaa myös riittävyyspäätösten roolin (aihealue ollut myös esim. kansainvälisten kumppanuuksien kautta) EU:n kahdenvälisen suhteiden lisäksi myös monenkeskisessä yhteistyössä, erityisesti OECD:ssa. Liiketoiminnan globaali luonne huomioiden, tulisi riittävyyspäätösten ja kahdenvälisen teknologiayhteistyön tavoitteita pyrkiä vahvistamaan monenkeskisillä sopimusjärjestelmillä ja vastavuoroisen tunnustamisen mekanismeilla. Tietosuojan merkitys tulisi huomioida keskusteluissa myös teknologian (kuten reunapilviratkaisujen, hajautetun tekoälyn ja lohkoketjujen) kehittämisessä.

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen VII lukuun – Yhteistyö ja yhdenmukaisuus

Liikenne- ja viestintäministeriö korostaa tarvetta viranomaisten yhteistyölle ja yhdenmukaisuudelle - mitä viestiä EDPB onneksi tuonutkin. Kyseessä on paljolti myös resurssikysymys.

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen IX lukuun – Tietojenkäsittelyyn liittyviä erityistilanteita koskevat säännökset

Lisäksi ministeriö tuo esiin, että monella kyberturvallisuutta koskevalla EU-säädösehdotuksella on tiivis liittymäpintansa myös yleiseen tietosuoja-asetukseen.

Olli-Pekka Rantala
Osastopäällikkö, ylijhtaja

Mikko Nygård
Talous- ja hallintojohtaja

Tiedoksi

Anna Wennäkoski (LVM, tietoliiketoimintayksikkö)

VN/23585/2023-LVM-6

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: